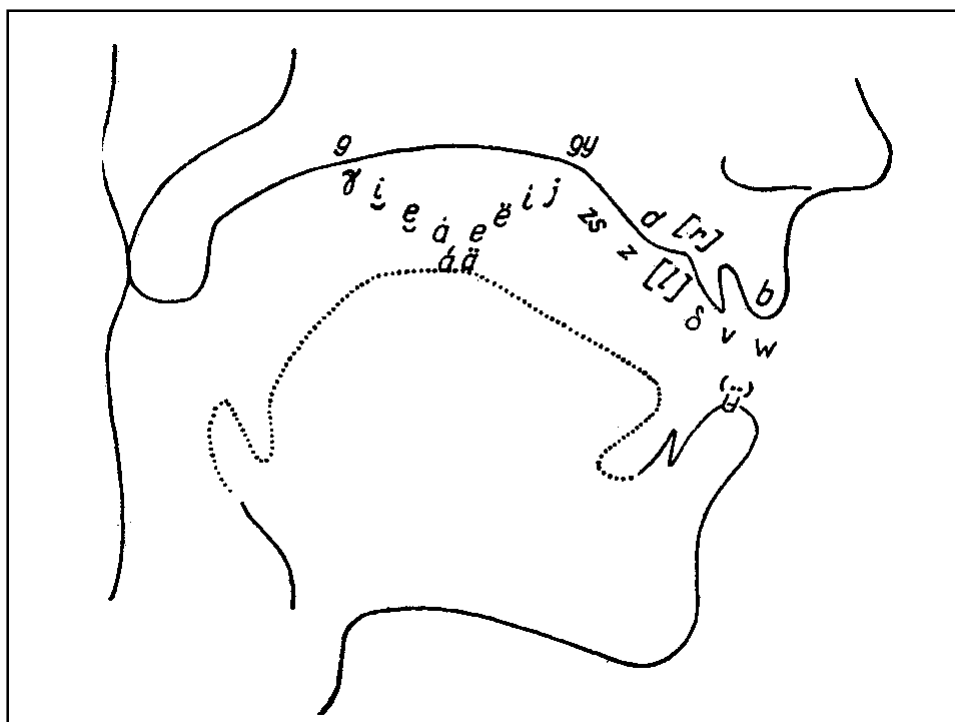

A magánhangzók és a mássalhangzók elkülönítése

magánhangzó (*vokális*, rövid.: V)

mássalhangzó (*konzonáns*, rövid.: C)

cseh: *Strč prst skrz krk!*
'Dugd egy ujjad a torkodba!'

Magánhangzók	Mássalhangzók (kivéve a <i>h</i>)
A) 1. zöngés	A) 1. zöngés és zöngétlen
2. alaphangjuk: zöngé	2. alaphangjuk: zörej
3. mind szájhang	3. ált. szájhangok, de vannak orrhangok is
4. nyíláshangok	4. akadályhangok
5. a garat és a szájüreg két szervpárjának <i>együttes</i> működése jellemző	5. a garat és a szájüreg két szervpárja közül csak az <i>egyiknek</i> a működése jellemző
B) szótagmag	B) kísérő természetű

	magánhangzós (nyílás)	mássalhangzós (akadály)
magánhangzó	+	
mássalhangzó		+

	magánhangzós (nyílás)	mássalhangzós (akadály)
1. magánhangzó	+	–
2. ???	+	+
3. ???	–	–
4. mássalhangzó	–	+

	magánhangzós (nyílás)	mássalhangzós (akadály)
1. magánhangzók	+	–
2. nazálisok, likvidák	+	+
3. tágréshangok	–	–
4. egyéb mássalhangzók	–	+

Hangzóssági sorozat

Gombocz Zoltán nyomán

1. *a, á*
2. *e, ë, é, o, ó, ö, ő*
3. *i, í, u, ú, ü, ű*
4. *r, l*
5. *m, n, ny, η*

6. *v, j, z, zs*
7. *b, d, g*
8. *f, ǵ, sz, s*
9. *p, t, k*

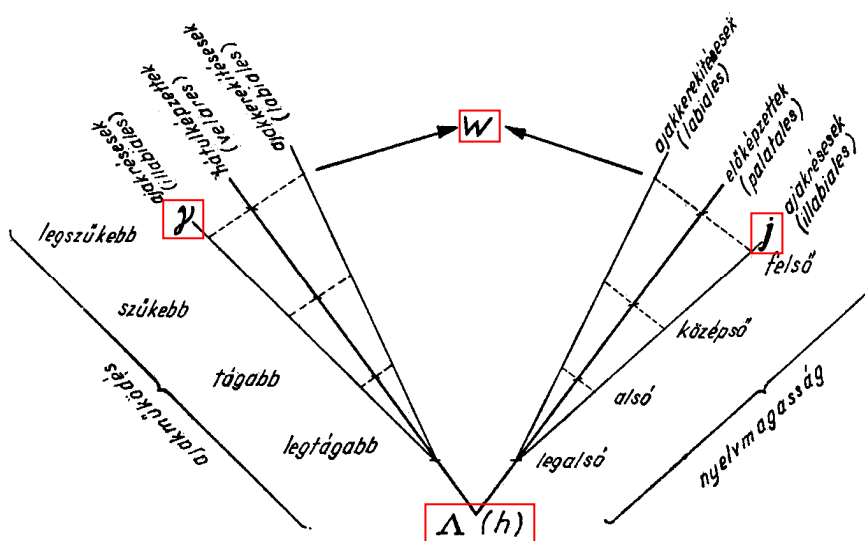
Szépe György

	zengő	mgh	msh
magánhangzók	+	+	–
félmagánhangzók (<i>ǵ, j, ɣ, γ, h, φ, β</i>)	–	–	–
likvidák (<i>l, r</i>)	+	+	+
nazális mássalhangzók (<i>m, n, ny</i>)	+	–	+
nem nazális mássalhangzók	–	–	+

Fél(magán)hangzó/szemivokális

1. [- mgh] [- msh] ($\chi, j, \chi, \gamma, h, \varphi, \beta$) —
mássalhangzó (tágréshang)
2. [+ mgh] [+ msh] $j/\dot{i}, \beta \sim \gamma / \underline{u} \sim \underline{ü}$
mássalhangzó/magánhangzó (szemivokális,
félhangzó)

A magánhangzóképzés határhelyzetei

Fél(magán)hangzó/szemivokális

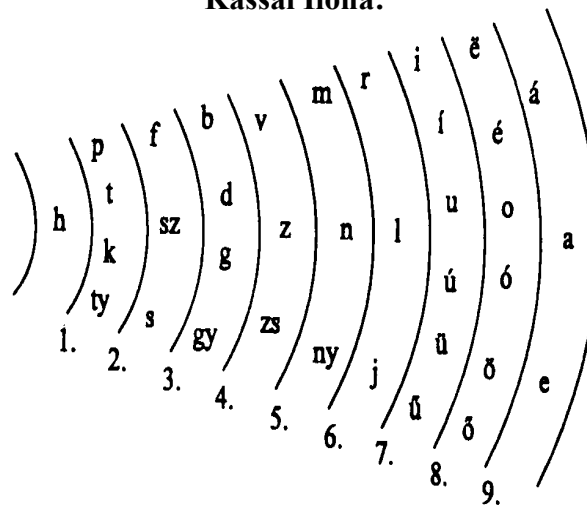
1. [- mgh] [- msh] ($\acute{\chi}$, j , χ , γ , h , φ , β) —
mássalhangzó (tágréshang)
2. [+ mgh] [+ msh] j/\acute{i} , $\beta \sim \gamma / \underline{u} \sim \underline{ü}$
mássalhangzó/magánhangzó (szemivokális,
félhangzó)
3. [+ mgh] [- msh] \acute{i} , \underline{u} , $\underline{ü}$ ($\acute{e}\acute{i}$, $\acute{o}\underline{u}$, $\acute{o}\acute{ü}$)
magánhangzó (szemivokális, félhangzó,
simulóhang)

Hangzóssági sorozat

Gombocz Zoltán:

1. a , \acute{a}
2. e , \acute{e} , \acute{o} , \acute{o} , \acute{o} , \acute{o}
3. i , \acute{i} , u , \acute{u} , $\acute{ü}$, $\acute{ü}$
4. r , l
5. m , n , ny , η
6. v , j , z , zs
7. b , d , g
8. f , $\acute{\chi}$, sz , s
9. p , t , k

Kassai Ilona:

Szépe György		Siptár Péter	
likvidák	zengőhangok (szonoránsok)	<i>r l j</i>	
nazális mássalhangzók		<i>m n ny</i>	
nem nazális mássalhangzók	zörejhangok (obstruensek)		
$\chi : \gamma$ $\chi > h$ $\beta > v$			

Szépe György			
	zengő	mgh	msh
magánhangzók	+	+	-
félmagánhangzók (<i>ç, j, ç, γ, h, φ, β</i>)	-	-	-
likvidák (<i>l, r</i>)	+	+	+
nazális mássalhangzók (<i>m, n, ny</i>)	+	-	+
nem nazális mássalhangzók	-	-	+

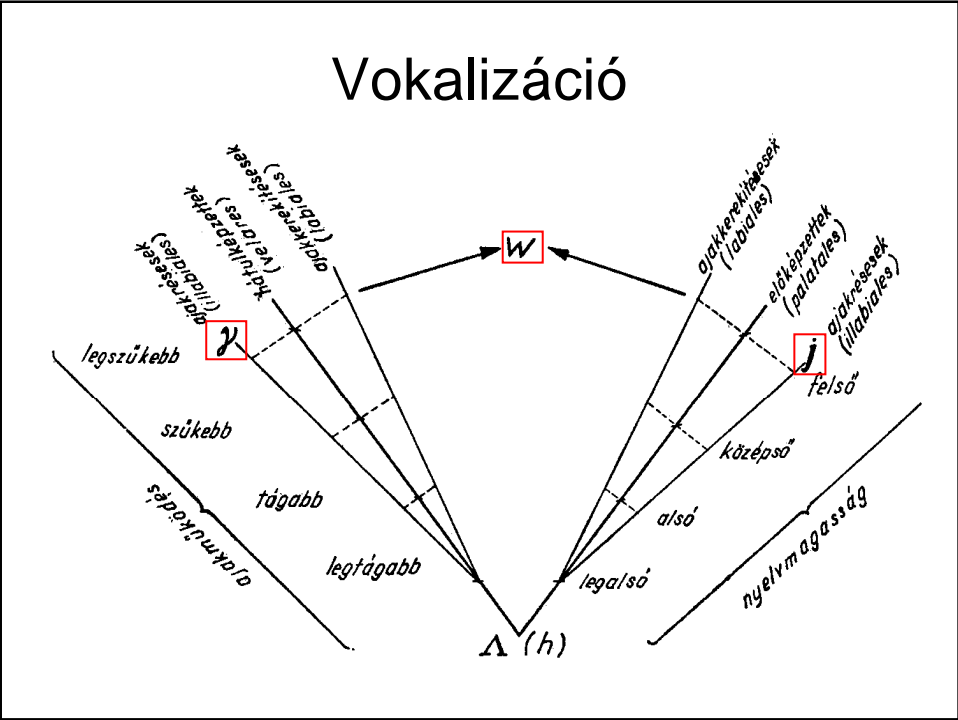
Szépe György módosítva

	zengő	mgh	msh
magánhangzók	+	+	-
félmagánhangzók (j, γ, β) [réshangok]	+	-	-
likvidák (l, r)	+	+	+
nazális mássalhangzók (m, n, ny) [zárhangok]	+	-	+
nem nazális mássalhangzók ($p, b, s,$ $zs, \acute{x}, \chi, h, \varphi$)	-	-	+

Szépe György módosítva 2.

	zengő	mgh	msh
magánhangzók	+	+	-
félmagánhangzók (j, γ, β) [= zengő középhangok] + l [= zengő oldalrészhang] = approximánsok	+	-	-
nazális mássalhangzók (m, n, ny) [= nem felpattanó zárhangok] + r [= többször felpattanó zárhang] = zengő zárhangok	+	+	+
nem nazális mássalhangzók ($p, b, s,$ $zs, \acute{x}, \chi, h, \varphi$)	-	-	+

Magánhangzók	
(Szemivokálisok)	
Mássalhangzók	szonoránsok
	obstruensek

Vokalizáció

obstruenssé válik: v és χ ($> h$) [vö. hiátustöltő]

β és γ $\left\{ \begin{array}{l} \nearrow \\ \searrow \end{array} \right.$

vokalizálódik: u vagy \ddot{u}

$ki\beta i >> k\ddot{e}\beta > k\ddot{e}\ddot{u} > k\ddot{o}\ddot{u} > k\ddot{o}$

$lavica > la\beta ca > la\ddot{u}ca > louca > l\ddot{o}ca$

$m\ddot{e}ney > m\ddot{e}ne\ddot{u} > m\ddot{e}n\ddot{o}\ddot{u} > m\ddot{e}n\ddot{o}$ (menő)

j (megmarad szonoráns mássalhangzónak,
nincs példa a vokalizálódására)

Approximáns	Spiráns
j	j
w	β
v	v

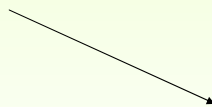
Félmagánhangzók (Szépe): $\acute{\chi}$, j , χ , γ ,
 h , φ , β

Szemivokális: j , γ , β (\underline{i} , \underline{u} , $\underline{ü}$)

Approximáns: j [j], γ [ɥ], β [w],
 l [l], ly [ʎ]

Spiráns: $\acute{\chi}$: j [ç : ʝ], χ : γ [x : ɣ],
 h [h : ħ], φ : β [ϕ : β], l [ʎ : ʟ]

Magánhangzók	
(Szemivokálisok)	
Mássalhangzók	szonoránsok
	obstruensek

Magánhangzók
Mássalhangzók

?*baj* + *-val* > **baival* (mgh)

?*baj* + *-val* > *bajjal* (msh)

?*láj* 'lé' + *-vel* > *lájvel* (mgh)

?*láj* 'lé' + *-vel* > **lájjel* (msh)

vö. spray: *szpráj* + *-vel* > *szprájvel*

szpráj + *-vel* > *szprájjel*

va-jas, *ba-jos*